

דילמה מוסרית

דוגמה: רומקובסקי בגטו לודז'

כרטיס מידע למורה + מטלה לתלמידים

המאפיינים של החשיבה השיפוטית

- היכולת **לזהות את הערכים** העומדים מאחורי המעשים שנעשו או ההחלטות שהתקבלו.
- היכולת **לדון לטוב או לרע** בחשיבותם של יחידים או קבוצות.
- היכולת **לשקול את המחירים** שהיו כרוכים במעשה או בהחלטה.
- היכולת **לשקול ברירות אחרות** (שלא התקבלו).
- היכולת **לנקוט עמדה** ולנמק אותה היטב.
- היכולת להבין שטענה שיפוטית על העבר היא **טנטטיבית** (לא סופית, ניתנת לשינוי)

מרדכי חיים רומקובסקי

מרדכי חיים רומקובסקי נולד ב-1877 בכפר ברוסיה. עם כיבוש הגרמנים את לודז' מונה רומקובסקי ליושב ראש היודנרט בגטו לודז'. השלטונות הגרמניים העניקו לרומקובסקי סמכויות נרחבות בכל התחומים הקשורים בניהול חיי היום-יום של האוכלוסייה הכלואה בגטו, כגון ארגון מפעלי עבודה, חלוקת מזון, שירותי תברואה, דיור, מינוי בעלי תפקידים ועוד. לרשותו הועמדה המשטרה היהודית האחראית על הסדר בגטו. השלטונות הגרמניים ראו בגטו אתר לניצול כוח עבודה זול מאד ועל רומקובסקי הוטל לארגן מפעלי ייצור והללו היו למקור רווחים למינהל הגטו. רומקובסקי ראה בהקמת המפעלים דרך להתגבר על האבטלה והרעב המחמיר בגטו ובהמשך גם דרך להציל את היהודים העובדים בגטו מגירוש למחנות השמדה. בספטמבר 1942 דרשו הגרמנים מרומקובסקי למסור אלפי יהודים. בנאום שנשא בפני יהודי הגטו, ביקש מהם רומקובסקי למסור לו את הילדים והחולים בכדי להציל את יתר האנשים בגטו. באקציה זו גורשו לבסוף, בלי סיוע היודנרט, כ-20,000 ילדים, חולים וזקנים למחנה ההשמדה חלמנו ונרצחו שם. עם ההחלטה על חיסול הגטו באביב 1944 גורשו אלפי יהודים בתחילה לחלמנו ובהמשך לאושוויץ-בירקנאו. ב-30 באוגוסט 1944 גורשו רומקובסקי ומשפחתו לאושוויץ ושם נרצחו. דמותו של רומקובסקי נותרה שנויה במחלוקת: בעיני רבים מהניצולים והחוקרים הוא מצטייר כסמל לשיתוף פעולה עם השלטונות הגרמניים, שהנהיג משטר של דיכוי בפנים הגטו והיה בעל גינוני שררה ופולחן אישיות. אחרים סבורים שהקונספציה שלו בדבר "עבודה כדרך להצלה" היתה נכונה והודות לה נמנע חיסול הגטו עד קיץ 1944 וחלק ניכר מיהודי לודז' נשאר בחיים עד סמוך לסוף המלחמה.

מתוך: אתר מט"ח בכתובת: <https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=14356>

מטלה

- זהו את הערכים המנחים את החלטותיו ופועלו של רומקובסקי.
- מהם המחירים שעליו היה צריך לשלם תמורת אותן החלטות?
- יש המבקשים לקרוא לאחד הרחובות המרכזיים בעיר על שמו. האם תתמכו בהצעה הזאת או תתנגדו לה? נמקו
- האם לדעתכם יכול היה רומקובסקי לפעול בצורה אחרת? באיזו דרך?
- מה היחס שלכם כלפי הדמות? שיפוט, הערכה, אמפתיה, הבנה, הסכמה?